

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีความหมายเรื่องการพูดในภาษาจีนกับในภาษาไทย

นายมนต์ชัย แซ่เตี๋ย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-2262-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE AND THAI IDIOMATIC
EXPRESSIONS CONVEYING THE MEANING OF SPEECH

Mr. Monchai Tia

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Chinese

Department of Eastern Languages

Faculty of Arts

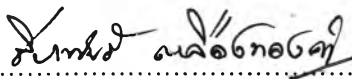
Chulalongkorn University

Academic Year 2005

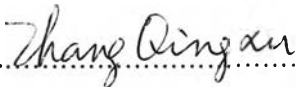
ISBN 974-14-2262-8

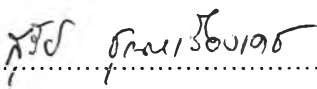
หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีความหมายเรื่องการพูดในภาษาจีนกับ ในภาษาไทย
โดย	นายมนต์ชัย แซ่เตี๋ย
สาขาวิชา	ภาษาจีน
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สุรีย์ ชุณหะเรืองเดช
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์

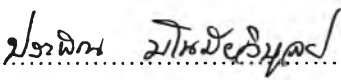
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

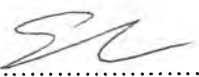

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ งาม ชิ่งฮวี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.สุรีย์ ชุณหะเรืองเดช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศรัทธี เพชรเชิดชู)

นายมนต์ชัย แซ่เตี๋ย: การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีความหมายเรื่องการพูดในภาษาจีนกับในภาษาไทย. (A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE AND THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS CONVEYING THE MEANING OF SPEECH)

อ.ที่ปรึกษา :อ.ดร.สุรีย์ ชูณหเรืองเดช, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ 194 หน้า. ISBN 974-14-2262-8.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่สื่อความหมายเรื่องการพูดเพื่อดูว่า การใช้ความเปรียบของสำนวนในทั้งสองภาษาเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

จากการวิจัยพบว่า สำนวนที่สื่อความหมายเรื่องการพูดในทั้งสองภาษา ส่วนใหญ่จะใช้เวลาเปรียบที่คล้ายคลึงกัน อาทิ “น้ำ” สื่อความหมายเรื่องการพูดคล่องเช่นเดียวกันทั้งในสำนวนจีนและสำนวนไทย อย่างไรก็ตาม ความเปรียบอย่างเดียวกันในสำนวนจีนกับสำนวนไทยอาจสื่อความหมายเรื่องการพูดได้แตกต่างกัน อาทิ ในสำนวนจีน “น้ำ” สื่อถึงการพูดให้ร้ายหรือการพูดอวด แต่ไม่ปรากฏการสื่อความหมายดังกล่าวในสำนวนไทย

การศึกษาสำนวนจีนและสำนวนไทยผ่านทางความเปรียบยังแสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างตามการตีความ การรับรู้และการเข้าใจในแต่ละภาษาและวัฒนธรรม และช่วยให้เข้าใจรายละเอียดข้อแตกต่างในเชิงอรรถศาสตร์ของสำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ภาควิชา.ภาษาตะวันออก.....ลายมือชื่อนิสิต.....มนต์ชัย แซ่เตี๋ย
สาขาวิชา...ภาษาจีน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สุรีย์ ชูณหเรืองเดช
ปีการศึกษา 2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....ประพิณ มโนมัยวิบูลย์

#4580272022 : MAJOR CHINESE

KEY WORDS: IDIOMATIC EXPRESSIONS / MEANING OF SPEECH.

MONCHAI TIA: A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE AND THAI
IDIOMATIC EXPRESSIONS CONVEYING THE MEANING OF SPEECH.

THESIS ADVISOR: SUREE CHOONHARUANGDEJ, Ph.D, THESIS CO-

ADVISOR: ASSOC. PROF. PRAPIN MANOMAIVIBOOL, Ph.D, 194 pp. ISBN
974-14-2262-8.

This study is to compare and contrast Chinese and Thai idiomatic expressions conveying the meaning of speech to see similarities and differences regarding the use of analogy in both languages.

This study has found that many idiomatic expressions conveying the meaning of speech in Chinese and Thai share certain similarities in their use of analogy. For example, “water” is used in both languages to convey the sense of “speech fluency”. However, there are also cases that the same analogy conveys completely different meanings in both languages. For example, “water” in Chinese idiomatic expressions may be used to convey the sense of slander or boasting. In contrast we do not find such meanings related to the use of “water” in Thai.

This study of Chinese and Thai idiomatic expressions through analogy also shows how similarities as well as differences are interpreted, perceived and understood in their respective languages and cultures. It also helps understand the subtle semantic differences of similar idiomatic expressions in both languages.

Department.....Eastern Languages.....Student's signature.....*Monchai Tia*
Field of study...Chinese.....Advisor's signature.....*Suree Choonharuangdej*
Academic year 2005.....Co-advisor's signature.....*Prapin Manomaiyibool*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องด้วยความอุปการะดูแลอย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ ดร.สุรีย์ ชุมหรั่งเดช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี โชคขจิตสัมพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในช่วงต้นของการวิจัย ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เอื้อต่อการวิจัยด้วยจิตเมตตา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่งจึงใคร่ขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ จาง ชิงชวี ผู้ให้คำแนะนำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ในส่วนที่เป็นภาษาจีนและสละเวลาตรวจแก้ไขพร้อมทั้งชี้แนะส่วนที่บกพร่อง ผู้วิจัยจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	1
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	1
1.4 คำถามในการวิจัย.....	1
1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.7 วิธีการนำเสนอ.....	2
1.8 วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย.....	2
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	2
1.10 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	3
2 ทัศนวิจารณ์วรรณกรรม.....	5
2.1 ความหมายของ chéngyǔ และสำนวนไทย	5
2.1.1 ความหมายของ chéngyǔ	5
2.1.2 ความหมายของสำนวนไทย.....	6
2.2 กลวิธีเปรียบเทียบในสำนวนจีนและสำนวนไทย	6
2.2.1 กลวิธีเปรียบเทียบในสำนวนจีน.....	6
2.2.1.1 比喻 bǐyù อุปมาโวหาร.....	6
2.2.1.2 借代 jièdài อุปลักษณ์โวหาร.....	7
2.2.1.3 誇張 kuāzhāng อธิพจน์โวหาร.....	8
2.2.1.4 比拟 bǐnǐ บุคลาธิษฐาน.....	8
2.2.2 กลวิธีเปรียบเทียบในสำนวนไทย.....	9
2.2.1.1 อุปมาโวหาร.....	9

บทที่	หน้า
2.2.2.2 อุปลักษณะโวหาร.....	9
2.2.2.3 อธิพจน์โวหาร.....	9
2.2.2.4 บุคลาธิษฐาน.....	9
2.3 การซ้อนคำในสำนวนจีนและสำนวนไทย.....	10
2.4 ข้ออธิบายความหมายของคำ.....	12
3 ความเปรียบในสำนวนที่สื่อความหมายเรื่องการพูด.....	14
3.1 การสื่อความหมายเรื่องการพูดโดยผ่านความเปรียบ.....	14
3.1.1 ความเปรียบสื่อความหมายเรื่องการพูด โดยโยงความเปรียบ ที่เกี่ยวข้องกับเสียงในแง่เป็นจุดกำเนิดเสียง การกระทำให้เกิดเสียง หรือการรับรู้เสียงกับการพูด.....	14
3.1.2 ความเปรียบสื่อความหมายเรื่องการพูด โดยเทียบกับลักษณะ อาการและคุณลักษณะ.....	15
3.1.3 ความเปรียบสื่อความหมายเรื่องการพูด โดยมีที่มาจากตำนาน หรือประวัติศาสตร์.....	16
3.1.4 ความเปรียบสื่อความหมายเรื่องการพูด โดยแฝงความหมายอีก ประการหนึ่งไว้.....	17
3.2 การแบ่งประเภทความเปรียบที่สื่อความหมายเรื่องการพูด.....	18
3.2.1 ความเปรียบที่สื่อความหมายเรื่องการพูดซึ่งปรากฏร่วมกันทั้งใน สำนวนจีนและสำนวนไทย.....	18
3.2.1.1 ความเปรียบที่ใช้คำจำพวกอวัยวะในช่องปาก คอและน้ำลาย.....	21
3.2.1.2 ความเปรียบที่ใช้คำจำพวกหู เสียงและการส่งเสียง.....	30
3.2.1.3 ความเปรียบที่ใช้คำจำพวกเครื่องดนตรี การเล่นดนตรี และการขับทำนองเพลง.....	33
3.2.1.4 ความเปรียบที่ใช้คำจำพวกธรรมชาติ.....	36
3.2.1.5 ความเปรียบที่ใช้คำจำพวกการกระทำ.....	40
3.2.1.5.1 การกระทำด้วยปาก ลื่นและฟัน.....	40
3.2.1.5.2 การกระทำที่เกี่ยวกับของมีคม.....	42
3.2.1.5.3 การกระทำด้วยมือ.....	44
3.2.1.5.4 การกระทำให้เกิดการเคลื่อนย้าย.....	47

3.2.1.6 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกการสื่อสารด้วยวาจา.....	49
3.2.1.7 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสัตว์และอวัยวะของสัตว์.....	50
3.2.1.8 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสิ่งของ.....	51
3.2.1.9 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกลักษณะ.....	51
3.2.1.10 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสถานที่.....	52
3.2.1.11 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกตัวเลขและการนับ.....	52
3.2.1.12 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกคำบอกตำแหน่ง.....	53
3.2.2 ความเปรียบเทียบที่สื่อความหมายเรื่องการพูดซึ่งปรากฏเฉพาะ	
ในสำนวนจีน.....	56
3.2.2.1 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกอวัยวะในช่องปากและน้ำมูก.....	56
3.2.2.2 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกเสียงและการส่งเสียง.....	56
3.2.2.3 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกธรรมชาติ.....	56
3.2.2.4 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกการกระทำ.....	57
3.2.2.4.1 การกระทำด้วยปากและฟัน.....	57
3.2.2.4.2 การกระทำที่เกี่ยวกับธรรมชาติ.....	57
3.2.2.4.3 การกระทำด้วยมือ.....	58
3.2.2.5 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสัตว์และอวัยวะของสัตว์.....	59
3.2.2.6 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกพืช.....	59
3.2.2.7 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกบุคคล.....	60
3.2.2.8 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสิ่งของ.....	60
3.2.2.9 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกลักษณะ.....	62
3.2.3 ความเปรียบเทียบที่สื่อความหมายเรื่องการพูดซึ่งปรากฏเฉพาะ	
ในสำนวนไทย.....	62
3.2.3.1 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกอวัยวะในช่องปาก.....	62
3.2.3.2 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกเสียงและการส่งเสียง.....	63
3.2.3.3 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกเครื่องดนตรี ส่วนประกอบของ	
เครื่องดนตรีและการเล่นดนตรี.....	63
3.2.3.4 ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกการกระทำ.....	63
3.2.3.4.1 การกระทำด้วยปาก.....	63
3.2.3.4.2 การกระทำที่เกี่ยวกับของมีคม.....	63

3.2.3.4.3	การกระทำที่ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ.....	64
3.2.3.4.4	การกระทำด้วยมือ.....	64
3.2.3.4.5	การกระทำให้เกิดการเคลื่อนย้าย.....	65
3.2.3.5	ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกการสื่อสารด้วยวาจา.....	65
3.2.3.6	ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสัตว์และอวัยวะของสัตว์.....	66
3.2.3.7	ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกพืชและส่วนประกอบของพืช.....	67
3.2.3.8	ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกบุคคล.....	68
3.2.3.9	ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกสิ่งของ.....	68
3.2.3.10	ความเปรียบเทียบที่ใช้คำจำพวกลักษณะและแนวเส้น.....	69
3.3	รูปแบบการใช้ความเปรียบเทียบจำพวกอวัยวะในช่องปากและคอในสำนวนจีน ที่สื่อความหมายเรื่องการพูด.....	70
3.3.1	ใช้อวัยวะในช่องปากหรือคอเพียงส่วนเดียวในการเปรียบเทียบ.....	70
3.3.2	ใช้อวัยวะในช่องปากจำพวกเดียวกันเปรียบเทียบสองครั้ง.....	71
3.3.3	ใช้อวัยวะในช่องปากหรือคอสองส่วนเปรียบเทียบด้วยกัน.....	71
3.3.4	ใช้อวัยวะในช่องปากเปรียบเทียบร่วมกับอวัยวะอื่นในร่างกาย.....	72
3.3.5	ใช้อวัยวะในช่องปากเปรียบเทียบร่วมกับเสียง.....	73
3.3.6	ใช้อวัยวะในช่องปากเปรียบเทียบร่วมกับคำพูดหรือตัวหนังสือ.....	73
3.3.7	ใช้อวัยวะในช่องปากเปรียบเทียบร่วมกับการปฏิบัติ.....	74
4	เปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่สื่อความหมายเรื่องการพูดซึ่งมี ความหมายเทียบได้กับสำนวนไทย.....	75
4.1	สำนวนจีนที่สื่อความหมายเรื่องการพูดเหมือนหรือคล้ายกับสำนวนไทย และมีการเปรียบเทียบที่เหมือนหรือคล้ายกัน.....	75
4.2	สำนวนจีนที่สื่อความหมายเรื่องการพูดเหมือนหรือคล้ายกับสำนวนไทย แต่มีการเปรียบเทียบที่ต่างกัน.....	96
5	สรุปผลการวิจัย.....	106
5.1	ความเปรียบเทียบในสำนวนที่สื่อความหมายเรื่องการพูด.....	106
5.2	เปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่สื่อความหมายเรื่องการพูดซึ่งมี ความหมายเทียบได้กับสำนวนไทย.....	109
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	112

รายการอ้างอิง.....	123
ภาคผนวก.....	125
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	194

สารบัญตาราง

ฉ

ตาราง	หน้า
1 ตารางแสดงความเปรียบเทียบที่สื่อถึงการพูดที่ปรากฏในสำนวนจีนและ ในสำนวนไทย.....	20
2 ตารางแสดงความเปรียบเทียบที่สื่อถึงการพูดประเภท ก ข และ ค.....	54
3 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเปรียบกับความหมายเรื่องการพูด ในสำนวนจีน.....	55

สารบัญแผนภูมิ

๑

แผนภูมิ

หน้า

- 1 ความเปรียบที่สื่อถึงการพูดซึ่งปรากฏทั้งในสำนวนจีนและในสำนวนไทย (3.2.1).....19